

TÜRK DÜNYASI DİJİTAL VATANDAŞLIK PROJESİ

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Proje özet

ismiyle proje süreci başlatılmıştır.

Dünyanın farklı yerlerinde yaşayan Türklerin aynılıkları, benzerlikleri olan Türklerin eğitim, kültür, tarih, ekonomi gibi alanlarda ortak paydada hareket etmeleri çok önemlidir. Bu anlamda romantik bir düşünceye sahip olmadan ortak paydada hareket edebilme kapasitesinin gelişimi için Atatürk'ün de belirtmiş olduğu dil, tarih, eğitim ve ekonomi alanlarında köprülerin kurulması gerekmektedir. İsmail Gaspıralı'nın "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" düsturu bu noktada çok önemlidir. Gaspıralı'nın fikrinin gerçekleşmesinde "eğitim" anlamında birliktelik önemlidir. Eğitimde birliğin en önemli unsurlarından biri de ortak eğitim programları geliştirilmesidir.

Türk Dünyasında ortak paydada hareket edebilme kabiliyetinin gelişmesine katkı sağlamak için "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı"

Bu anlamda ikinci aşamayı kapsayan bu projenin genel amacı farklı coğrafyalarda yaşayan, benzer olduğu kadar farklı tarih ve kültürel değerlere sahip olan gençlerin ortak hareket edebilme kapasitelerinin gelişime katkı sağlamak için "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı" bilincini geliştirmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, üniversitelerde seçmeli ders olarak okutulmak üzere "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı" isimli bir ders programı geliştirilmesi, bu programın belirlenen üniversitelerde uygulanması ve programın etkililiğinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

Bu projenin özel hedefleri ise; gençlerin, Türk Dünyası hakkında bilişsel ve duyuşsal farkındalıklarını geliştirmek; gençlerin bilişsel haritalarını değiştirmek varsa önyargılarını değiştirmek; aynı soydan gelen gençlerin aynılıkları, benzerliklerin farkına varmasını sağlamak; gençlerin kültüre ait ortak ve temel değerleri kazanmalarını sağlamak ve gençlerde temel becerileri geliştirmektir. İsmail Gaspıralı'nın "Dilde, Fikirde ve İşte Birlik" düsturunun olması için "Eğitimde Birlik" olması gerektiği argümanına sahip bu projenin nihai amacı; toprak anlamında bütünleşme olmasına gereksinim olmadan tüm Türk milletlerinin ortak payda da hareket etme kapasitesinin gelişimine katkı sağlamaktır.

Projede eylem araştırması yöntemi kullanılacaktır. Proje kapsamında "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlık" ders programı geliştirilecektir. Ders programında "dil, coğrafya, tarih, Türk Dünyasının geleceği, abide şahsiyetler, bilim" vb temalar olacaktır. Temalar kültürler arasındaki aynılıklar ve benzerliklere odaklanacaktır. Üniversiteler ders kataloglarına bu dersi seçmeli ders olarak koyacaklardır. Uzaktan eğitim olarak uygulanacak olan bu dersi her dönem bir üniversite koordine edecektir. Öğrenciler uzaktan eğitim yoluyla bu dersi belirlenen üniversiteden takip edeceklerdir. Dersler öğretim üyeleri dışında öne çıkan isimler tarafından da verilecektir. Öğrencilerin bu derste başarılı sayılmalarında bilişsel düzeyleri kadar, Türk dünyası ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri sunacakları projelerde dikkate alınacaktır. Dönem sonlarında başarılı olan öğrencilerden bazıları Farabi vb şeklinde adlandırılacak bilim kamplarına alınacaklardır.

Proje sonucunda, eğitim programı; kısa film, rapor, Bilimsel çalışmalar, Türk Dünyası Öğrenci Pasaportu (TURKPASS) elde edilmesi planlanmaktadır. Proje sonucunda yaygınlaştırma faaliyetlerinde; lansman, sosyal medya paylaşımları, e-bülten, basın bülteni, paydaşlarla toplantı, içerik üretilmesi ve paylaşımı, dijital kimlik ve proje fuarları planlanmaktadır.

Proje kapsamında yaklaşık 9 ülkeden 67 üniversite proje işbirliği protokolünü imzalamıştır. Projede elliye yakın akademisyen görev almaktadır. İşbirliği protokol töreni Türkiye'nin en çok okunan haberleri kategorisine girmiştir.

Anahtar kelimeler:Türk Dünyası, Dijital Vatandaşlık, eğitim programı, vatandaşlık

1.2. Projenin arka planı/ Gerekçe

 Türk milleti şüphesiz ki insanlık tarihine yön veren, insanlık tarihini etkileyen en eski ve en önemli milletlerden biridir. Soyu Tevrat'tan ve İbn Haldun'dan nakledildiğine göre Hz. Nuh'un oğlu Yafes'in Türk adındaki oğluna dayanmaktadır (Kitapçı, 2001). Türkler dominant kavimler içerisinde olup, beyaz ırka mensupturlar. Ortaçağ kaynaklarında Türkler Turan tipini temsil eden Orta Asya, Maveraünnehir ve diğer yakın doğu Türkleri beyaz tenli, koyu parlak gözlü, değirmi yüzlü (ay yüzlü, badem gözlü), endamlı, sağlam yapılı erkek ve kadınlarıyla güzelliğe örnek insanlar topluluğu olarak nitelendirilmektedirler (Kafesoğlu, 1999). Türk kelimesi ilk defa Göktürkler zamanında kullanılmış olup, zamanla Türk soyuna mensup ve Türkçe konuşan bütün toplulukların genel adı olmuştur. Türk kelimesinin isim olarak türeyen, çoğalan; sıfat olarak güçlü, kuvvetli, olgun anlamına geldiği bilim adamları tarafından kabul edilmektedir. Türklerin anayurdu olarak Türkistan (Orta Asya) gösterilmektedir. Türkistan (Orta Asya)'nın neresi olduğuyla ilgili olarak bilim adamları arasında net bir görüş yoktur. Ancak yapılan araştırmalardan elde edilen veriler, coğrafi alan olarak Altay Dağları'nın kuzeybatısı, Tanrı Dağları'nın kuzeyi, Aral Gölü'nün çevresi ve Hazar Gölü'nün doğusu olduğunu ortaya koymaktadır (Şahin, 1999).

 Türkler, dünya üzerinde birden çok devlet kurmuş ve günümüzde dünyanın da gözünün olduğu coğrafyalarda hüküm sürmüş nadir milletlerden biridir. Bunun temel sebebi toplum olarak göçmen bir yapıya sahip olması ve özellikle tarihinde belirli dönemlerinde coğrafi mekân değişikliği yapmasından kaynaklandığı söylenebilir. Her milledede olduğu gibi Türklerde de kültürü oluşturan temel öğelerden biri de mitolojidir. Türk mitosuna baktığımızda Türk tarihi bir soykırımla başlar. Bu soykırımın ilk görüleceği yer, efsanelerden biri olan kurttan türeyiş efsanesidir. Buna göre Türklerin hepsi Çinliler tarafından öldürülür. Yalnızca biri sağ kalır ve Türkler adı İdikut olan bu Türk'ten türerler. Destanlar ve efsaneler tarihi yansıtmaz, ama çeşitli sembollerle tarihi yansıtmaya yoluna giderler. Bu efsaneden anlaşılacağı üzere, Türkler tarihe kötü başlar. Türkler, tarihin ilk dönemlerinde Türkistan'da hayatını devam ettirirken, daha sonraki devirlerde Türkistan'dan ayrılıp, Anadolu'ya gelirler ve Anadolu'da etkileri günümüze kadar devam eden bir devlet vücuda getirirler (Buran, 2007:19-21). Bir göçler tarihi olan Türk tarihinde, Türkler farklı nedenlerden dolayı hep göçle iç içedir.

 Türk Dünyası, bazılarının göre 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılda tüm Türk milletleri için kullanılan coğrafi ve kültürel bir kavramdır. Bu görüşe rağmen Türk Dünyasının sınırlarının hangi kriterlere göre (soy, dil, bağımsızlık vb.) belirleneceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

 Oldukça geniş bir coğrafya alanını kapsayan Türk Dünyası içinde en batıda Kosova, Karadağ, en doğuda Moğolistan yer alır. Bu kavram Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan gibi tüm bağımsız yedi Türk devletlerini, Doğu Türkistan, Tataristan, Çuvaş, Başkurdistan, Saha-Yakutistan, Altay, Karaçay, Balkar gibi yarı özerk bölgeleri ve dünyanın her yerinde Türk milletlerinin yaşadığı bölgeleri ifade eder. Uçar (2007)'a göre Türk Dünyası dört farklı şekilde sınıflandırılabilir:

- 1- Bağımsız Türk devletleri (Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan)
- 2- Özerk olarak yaşayan Türk devletleri/toplulukları (Altay, Başkurdistan (Başkurdistan), Çuvaşistan, Dağıstan, Gagauz (Gökoğuz) Yeri, Hakas, Kabartay-Balkar (Malkar), Karaçay-Çerkez, Kırım, Tataristan, Tuva, Uygur Özerk Bölgesi (Doğu Türkistan), Yakutistan (Saka, Saha Eli)
- 3- Azınlık olarak yaşayan Türk toplulukları (Afganistan, Bulgaristan, Irak, İran, Kosova, Makedonya, Moğolistan, Rusya, Suriye, Tacikistan, Yunanistan)

Türk dünyası' sözü Pan-Türk bir "vatan" kavramını ifade etmez. Akraha milletler camiasını, kültürel bir coğrafyayı ifade eder.

4- Göç yolu ile başka ülkelere yerleşen Türk toplulukları (Avustralya, ABD, Avrupa ülkeleri, Kanada, S. Arabistan ve diğer Ortadoğu ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri)

🗨️ Türklerin yedi kıtaya yayılmış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu geniş alan içinde bugün için yedi bağımsız ve çok sayıda yarı bağımsız ya da bağımlı Türk ülkeleri bulunur. Bu ülkelerin toplam yüzölçümü 4,899.178 km2yi bulmaktadır. Rusya Federasyonu'ndaki özerk cumhuriyetlerin yüzölçümü ise 3,8 milyon km2 kadardır. Bunlara Türkiye ve Doğu Türkistan'ın da ilave edilmesiyle, Türk Dünyası'nın toplam alanı 12 milyon km2 ye ulaşır. Bu alan Avrupa kıtasının alanından hayli fazladır. Türk Dünyası'nın toplam nüfusu ise yaklaşık 300 milyon olarak ifade edilmektedir.

🗨️ 19. yüzyılın başlarında Yusuf Akçura'nın "Üç Tarz-ı Siyaset" makalesinde "Dış Türkler" konusu dikkatlere sunulmuş, "Tevhid-i Etrak" düşüncesiyle gün yüzüne çıkmıştır (Bozdoğan, 2008:15-27). Türkiye Cumhuriyeti Devleti yıllarında özellikle Türkistan'daki "Dış Türkler" konusu ile ilgili Atatürk'ün herkes tarafından bilinen aşağıdaki düşünceleri çok önemlidir:

"Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür... Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını beklememeliyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir." 29 Ekim 1933, Çankaya Köşkü

🗨️ 21 Aralık 1991 yılında gerçekleştirilen Alma Ata Zirvesi'nde, Bağımsız Devletler Topluluğu kurulması kararı alınır. Birlik'teki beş Türk devleti olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan bağımsızlıklarını ilan eder.

🗨️ Dünyanın farklı yerlerinde varlıklarını sürdüren Türkler birbirleriyle hiçbir zaman bağlarını koparmamışlardır. Bundan dolayı kültürel anlamdaki birliktelik, bazı olumsuz durumlarla karşılaşılmasına rağmen doğal olarak devam etmiştir.

🗨️ Bölünmüşlüklere rağmen, toprak anlamında bütünleşme olmasa bile aynılıkları ve benzerlikleri olan Türklerin eğitim, kültür, tarih, ekonomi gibi alanlarda ortak paydada hareket etmeleri çok önemlidir. Bu anlamda romantik bir düşünceye sahip olmadan ortak paydada hareket edebilme kapasitesinin gelişimi için Atatürk'ün de belirtmiş olduğu dil, tarih, eğitim ve ekonomi alanlarında **kültürel** köprülerin kurulması gerekmektedir. İsmail Gaspıralı'nın "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" düsturu bu noktada çok önemlidir. Gaspıralı'nın fikrinin gerçekleşmesinde "eğitim" anlamında birliktelik önemlidir. Eğitimde birliğin en önemli unsurlarından biri de ortak eğitim programları geliştirilmesidir.

🗨️ Türk Dünyasında ortak paydada hareket edebilme kabiliyetinin gelişmesine katkı sağlamak için "Türk Dünyası Ortak Vatandaşlığı" proje fikri ortaya çıkmıştır. Bu fikir bağlamında projenin ilk aşaması tamamlanmış ve "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı" ismiyle ikinci proje süreci başlatılmıştır.

Projenin ilk aşaması Emrullah Efendi'nin "Tuğba Ağacı nazariyesi" dikkate alınarak üniversite gençleri üzerinde başlatılacaktır. Bu nazariyeye göre bu tür faaliyetler yukarıdan yani üniversitelerden başlatılmalıdır.

21. yy küreselleşme ve teknolojik dönüşümün etkisi altında vatandaşlık kavramı üzerine yeni tartışmaların yaşandığı bir yüzyıldır. Bu süreçte "anayasal vatandaşlık, dünya vatandaşlığı, Avrupa vatandaşlığı ve dijital vatandaşlık" gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır (Ersoy, 2013, s. 70).

Bu anlamda dijital vatandaşlık üzerine odaklanılmıştır. Dijital vatandaşlık eğitim programı geliştirilecektir. Teknoloji doğru ve insanoğlu için yararlı kullanıldığı zaman ancak ete kemiğe bürünebilir. Günümüz teknolojisinin belki de en belirgin özelliği vatandaşlığın artık dijital dünyaya aktarılmış olmasıdır (Sönmez, 2019, s. 1762). Dijital vatandaşlık, en genel kapsamda teknoloji kullanımına ilişkin davranış normları olarak ifade edilmektedir. Tam da bu noktada Türk dünyası açısından önem arz eden Türk dünyasının gelecek kuşaklarını birleştirecek olan Türk dünyası dijital vatandaşlık uygulamaları artık kullanılmaya başlanmalıdır. Yapılan uygulamalar başta eğitim olmak üzere bütün alanlara yayılmalıdır. Dijital vatandaşlığın alt boyutları olan dijital erişim, dijital ticaret, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital etik, dijital hukuk, dijital güvenlik, dijital sağlık ve dijital haklar-sorumluluklar Türk dünyası dijital vatandaşlık uygulaması için harekete geçiriliyor olması önemlidir (Sönmez ve Ünver, 2020). Türk dünyası dijital vatandaşlık çalışmaları eğitimde birlik gelecekte birlik düşünceleri ile yapılması geleceğe köprü olacaktır. Çünkü dijital Türk dünyası vatandaşlığı dijital dünyanın sınırları kaldırdığı günümüzde artık hedefleri bir olan Türk dünyasının birlik ve beraberliğinin teminatı haline gelecektir.

"Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı" terimi ilk olarak zihinlerde siyasi bir kimlik olarak algılanabilir. Ancak buradaki amaç, siyasi olarak bağımsız olan Türk Devletlerini kapsasa da dünya üzerindeki diğer Türk soylu halkları da içeriğine alabilecek nitelikte geniş bir perspektife sahip bir projedir. Burada öncelik eğitim faaliyetleri çerçevesinde bir birliktelik oluşturarak yılların vermiş olduğu kültürel bağı sistematik hale getirme çabası olarak nitelendirilebilir. Söz konusu projenin, sadece üniversiteler bazında, yani akademik çerçeveden ziyade sosyal ve kültürel özellikte değerlendirilmede bulunabilecek bir yapıda olması önemlidir.

Bu proje kapsamında hazırlanan eğitim programı vasıtasıyla gençlerin farklılıklar yerine aynılıklar, benzerlikler noktasında ortak payda da hareket etme kabiliyetinin geliştirilmesi planlanmaktadır. Türk dünyasından her gencin "aynılıklarımız, benzerliklerimiz var aslında biz aynıymışız!!!" düşüncesine sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda geleceğe yön verecek üniversite öğrencilerinin farklı kültürlere ilişkin bakış açısı kazanabilmeleri, yalnızca kendi kültürünü değil aynı zamanda karşı kültürleri de anlayarak, kültürler arasındaki sadece farklılıkları değil, aynı zamanda aynılıkları, benzerlikleri de kavrayabilmeleri için çalışmaların yapılmasının önem kazandığı söylenebilir.

Sonuç olarak; Türk Dünyası birlik içinde olmak, güçlü olmak zorundadır. Türk Dünyasındaki güçlü bir ilişkinin 21. yüzyıldaki tüm siyasal dengeleri etkileyeceği de aşikârdır. Bu anlamda Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı projesi bir çoban ateşi rolüne sahiptir.

...“Bir gün gelecek herkes Türk Dünyası
Vatandaşı olmak istiyorum diyecek”...
Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu

1.3. Projenin amacı

 Bu proje üç aşamalıdır. Birinci aşaması “Türk Dünyası Ortak Vatandaşlığı” tamamlanmıştır. İkinci aşaması “Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı”; üçüncü aşaması üniversite dışı eğitim kademelerinde seçmeli ders ve dördüncü aşaması ise halka yönelik farkındalık faaliyetleri olarak planlanmıştır.

 Bu anlamda ikinci aşamayı kapsayan bu projenin genel amacı farklı coğrafyalarda yaşayan, benzer olduğu kadar farklı tarih ve kültürel değerlere sahip olan gençlerin ortak hareket edebilme kapasitelerinin gelişime katkı sağlamak için “Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı” bilincini geliştirmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, üniversitelerde seçmeli ders olarak okutulmak üzere “Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı” isimli bir ders programı geliştirilmesi, bu programın belirlenen üniversitelerde uygulanması ve programın etkililiğinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

Bu projenin özel hedefleri ise aşağıdaki gibidir:

- Gençlerin, Türk Dünyası hakkında bilişsel ve duyuşsal farkındalıklarını geliştirmek
- Gençlerin bilişsel haritalarını değiştirmek varsa önyargılarını değiştirmek
- Aynı soydan gelen gençlerin aynılıkları, benzerliklerin farkına varmasını sağlamak
- Gençlerin kültüre ait ortak ve temel değerleri kazanmalarını sağlamak
- Gençlerde temel becerileri geliştirmek (ekiple çalışma, liderlik..)
- Gençlerin Türk Dünyası ile ilgili konularda düşünmelerini teşvik etmek
- Türk Dünyası birliğinin oluşumu ve geleceği konusundaki tartışmalarda yer almalarını sağlamaktır.

Nihai amaç:

İsmail Gaspiralı'nın “Dilde, Fikirde ve İşte Birlik” düsturunun olması için “Eğitimde Birlik” olması gerektiği argümanına sahip bu projenin nihai amacı; toprak anlamında bütünleşme olmasına gereksinim olmadan tüm Türk milletlerinin ortak payda da önce Türk Milleti daha sonra dünyaya adaleti, huzuru, barışı getirebilmek için ortak bilince, anlayışa sahip olmasına katkı sağlamaktır.

1.4. Yaygın etki

Türk dünyası açısından önemi:

- ✚ Birleşerek yükselmek, yükselerek birleşmekten iyidir. Türk Dünyası birlik içinde olmak, güçlü olmak zorundadır. Bu proje Türk milletlerinin birleşerek yükselmesine katkı sağlayabilecektir.
- ✚ Türk Dünyasındaki güçlü bir ilişkinin 21. yüzyıldaki tüm siyasal dengeleri etkileyeceği de aşikârdır. Bu anlamda Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı projesi bir çoban ateşi rolüne sahiptir.
- ✚ Sürdürülebilir işbirliğinin oluşturulması sağlanır
- ✚ Toplumlar arasında önyargıların azaltılması
- ✚ Türk Dünyası ile ilgili gelecekte yapılacak çalışma veya projelere zemin oluşturma (platform, ağ, proje pazarı, spor vs)
- ✚ Güçlü ve yenilikçi stratejiler geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

- ✚ Dijital devrimle beraber internet, kamuda ve özel alanlarda bireylerin ilişkilerindeki ve sosyal yaşamlarındaki davranış kalıplarını değiştirdi ve değiştirmeye devam ediyor. Kullanıcılara sanal ortamda kimlik ve statü sunan “dijital habitus” Bourdieu’nün “habitus”a özgü bir kültürleşme sürecidir. Sosyal medya, bireylerin kimliklerini oluşturmada insanlığın ortak belleği kültürün içeriklerinden ve değerlerinden sınırlı bir şekilde faydalanan ve birkaç kişinin belirlediği yapılandırılmış teknolojik zemini içerisinde benlik ve kimlik oluşturmaya çalışan bireylere sanal kimlik, benlik ve statü sunan yeni ortamlardır. Bu anlamda bireylere kendi kültürleriyle aidiyet kurabilecekleri sosyal platformlarda içerikler üretilmesi sağlanacaktır. Bu süreçlerde ortaklık konusunda çok önemlidir.
- ✚ Timisi’nin ifade ettiği gibi, iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişimden etkilenen kültür dünyasında, artık dijital sistemler ve onun kuralları hüküm sürmektedir. Sayılar, kullanıcı profilleri, imajlar, imgeler ve dijital terminoloji tarafından yapılan dijital kültür, sosyal ağlarda takip edilebilmektedir. Her simgesel ortam gibi kendi kodlama ve kod açıklama biçimleri ve kendi diline sahip olan böylesi bir sanal ortamda benzeşimi mükemmelleştiren şey, yeni toplumsal ve kültürel kodların üretilmesidir (2005: 92). Burada bahsedilen yeni toplumsal ve kültürel kodlar bu proje kapsamında da kullanılacaktır.

Proje ortağı üniversiteler açısından önemi:

- ✚ Üniversitelerin tanınırlığına katkı sağlayacaktır.

✚ Üniversiteler arası başka işbirliklerini geliştirebilecektir.

1.5. Elde Edilmesi Beklenen Çıktılar

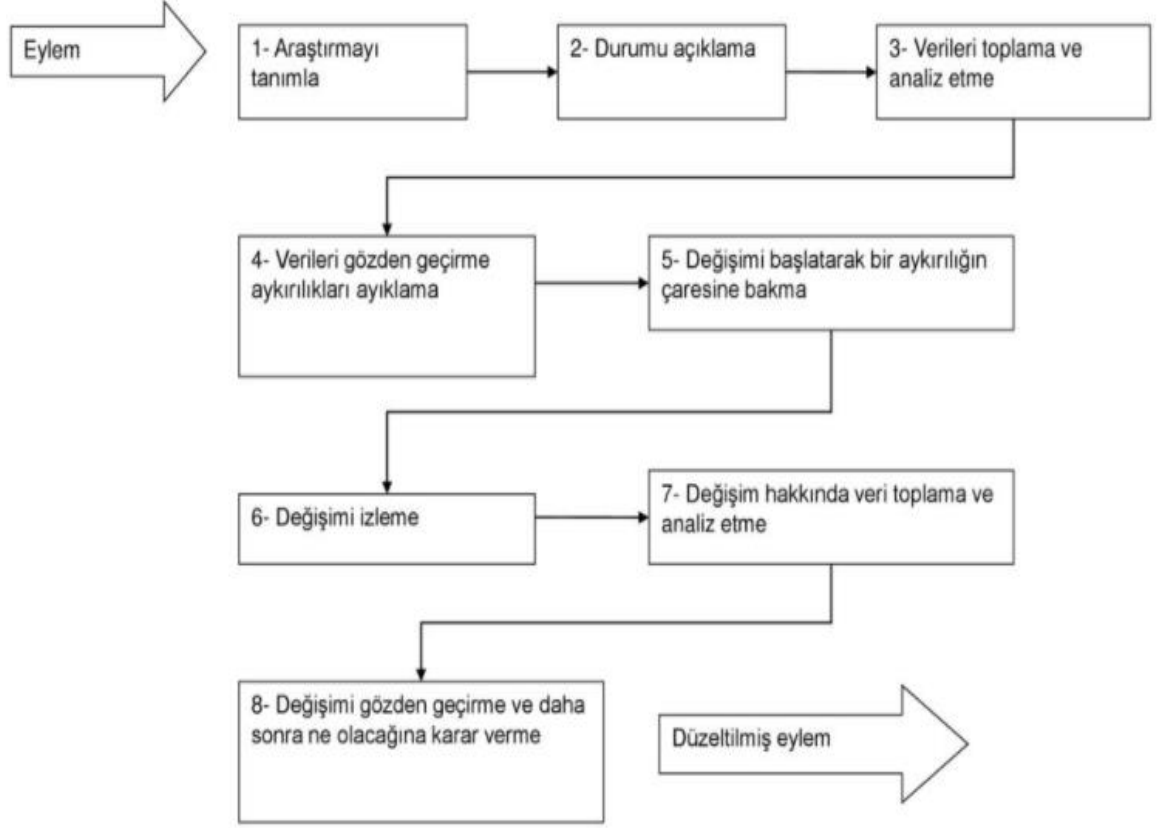
Çalışma kapsamında elde edilmesi planlanan çıktılar aşağıdaki gibidir.

Çıktı Türü	Öngörülen Çıktı (lar)
Eğitim programı	Türk Dünyası Dijital vatandaşlığı ile ilgili eğitim programı oluşmuş olacaktır.
Kısa film	Gençlerin kazanımlarının anlatıldığı bir kısa film
Rapor	çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar bilimsel bir rapor olarak yayınlanacaktır.
Bilimsel makaleler	çalışma sonucunda uluslararası endeksli dergilerde bilimsel makale yayınlanacaktır.
Türk Dünyası Öğrenci Pasaportu (TURKPASS)	Öğrencilerin bilgi, becerilerini, yeterliliklerini ve deneyimlerini Türk Dünya'sının her yerinde anlaşılır ve tutarlı bir şekilde anlatmaya yardımcı olacak bir pasaportları olması planlanmaktadır. Türk Dünyası Öğrenci Pasaportunda öğrenciler a) bilgi ve becerilerini, b) Türkçe'nin farklı lehçeleriyle ilgili dil yeterliliklerini ve c) Türk Dünyası ülkelerindeki hareketlilik deneyimlerini, pasaportlarında sergileyebilirler. Türk Dünyası Öğrenci Pasaportu, Europass Dil Pasaportu ile benzer özellikler taşımakla birlikte Türk Dünyası'nda yer alan ülkelerdeki öğrencilerin üniversitede ve bilim kamplarında edindikleri akademik, kültür ve dil deneyimlerine odaklanmaktadır. Öncelikle, TURKPASS bu öğrencilerin değişik Türk lehçelerindeki dil yeterliliği ile ilgili genel bilgileri içerir. Bu anlamda bir dil portfolyosu görevi görmektedir. Ayrıca, TURKPASS öğrencilerin Türk Dünyası'nda serbest dolaşım süreçlerini kolaylaştırır, onları hareketliliğe teşvik eder ve kültürel deneyimleri hakkında bilgileri de eklemesini sağlar.
Türk dünyası ile ilgili dijital içerikler	Türk dünyasında proje konusunda kodlarla ilgili dijital içerik tasarımları yaptırılacaktır. Buna yönelik yarışmalar düzenlenerek yarışmalarda seçilen dijital tasarımlar ve içerikler kamu ve özel kurumların dijital sayfalarında kullanılabilir.
Aplikasyonlar	Yenilikçi stratejiler kapsamında dijital kültürün sunduğu bilgiye ulaşılabilirlik anlamında kültürel unsurların yer aldığı sürdürülebilir uygulamalı web ara yüzleri oluşturulup, mobil telefonlar için kültürel içerikli uygulamalar bu proje kapsamında hem yapılıp hem de gençlere yaptırılacaktır.

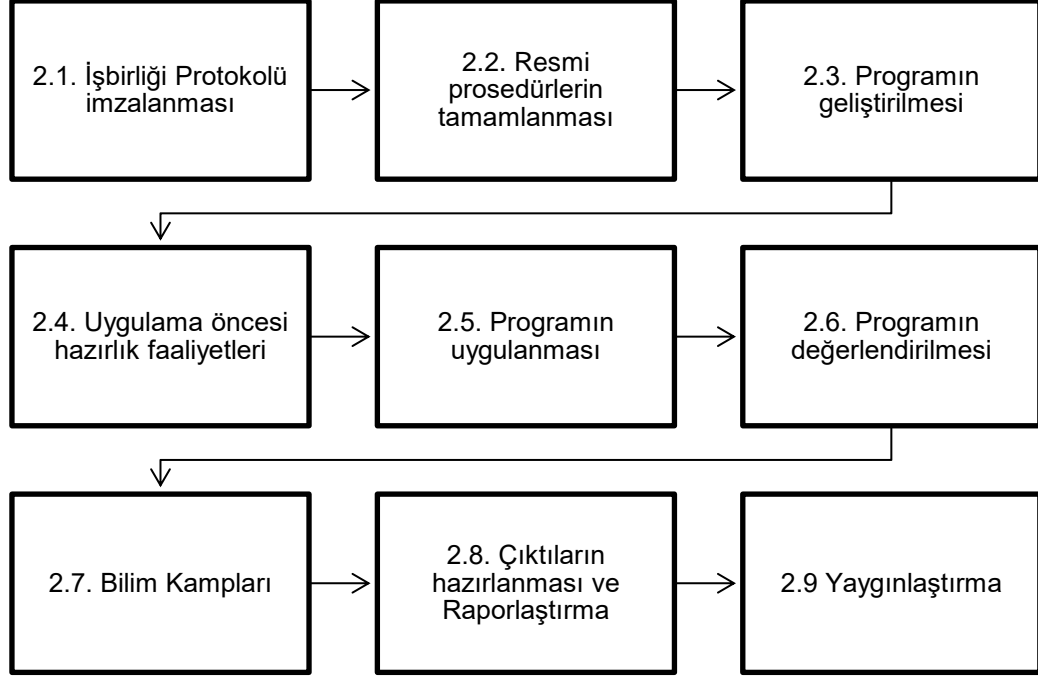
2. YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak sosyal bilimlerde sıklıkla tercih edilen yöntemlerden biri olan eylem araştırması kullanılmıştır. Alan yazın incelendiğinde eylem araştırmasının farklı tanımlarının olduğu; fakat ortak nokta olarak eylem araştırmasının temelinde uygulamayı iyileştirme kavramının yer aldığı görülmektedir (Aksoy, 2003). Örneğin, Calhoun'un (2002) çalışmasında eylem araştırması eğitimcilerin uygulamaları iyileştirmek ve bilgilendirme amaçlı sistematik ve sürekli yürütülen bir araştırma türü olarak tanımlanmaktadır. Özellikle uygulamada yerel sorunlar yaratabilecek veya tek doğrunun bulunmadığı konularda eğitim uygulayıcılarının eylem araştırması ile elde edecekleri veriler uygulamada daha sağlıklı kararların alınması ve alınan kararlar doğrultusunda eyleme geçilmesini sağlayabilir (Aksoy, 2003). Eylem araştırmaları içerisinde ise teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması tasarımı tercih edilmiştir. Berg (2001), daha önceden belirlenmiş kuramsal bir çerçeve içerisinde bir uygulamayı test etmek ya da değerlendirmek amacıyla teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırmasını önermektedir. Bu noktada kuramsal çerçeveye hakim bir araştırmacının rehberliğinde uygulayıcı yeni bir yaklaşım ortaya koyabilir ve bu süreç araştırmacı tarafından analiz edilerek uygulamaya ilişkin değerlendirme yapılabilir. Bu yaklaşımda araştırmacı ile uygulayıcı arasında uygulama sürecine ilişkin yoğun bir etkileşim vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bassey (1988), eylem araştırmasının aşamalarını şu şekilde ifade etmektedir:(Bassey'denvakt. Köklü,2001)

Proje kapsamında belirlenen yöntem bağlamında aşağıdaki iş paketleri ve işlemler gerçekleştirilecektir.

2.1. İşbirliği Protokolü imzalanması

Proje faaliyetlerin yürütülebilmesi için protokol metni hazırlanmıştır. 28 Mayıs 2021 tarihinde düzenlenen çevrim içi törende çok sayıda üniversite protokol imzalamayı kabul etmiştir. Proje toplantısı ulusal basında en çok okunan haber kategorisine girmiştir.

Bu protokol metni Kırgızistan Türkçesi, Özbekistan Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Kazakistan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi olarak hazırlanmıştır.

Protokolü her üniversite temsilcisinin imzalayarak tarayarak gönderecektir. Protokol süreci, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Dış İlişkiler Ofisi tarafından tamamlanacaktır.

2.2. Resmi prosedürlerin tamamlanması

Bu basamakta aşağıdaki işlemler gerçekleştirilecektir.

Proje koordinatörlerin belirlenmesi: Her üniversite tarafından bir koordinatör atanacaktır.

Üniversitelerde seçmeli ders olarak ders kataloglarına konulacaktır. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Senato kararı ile dersi seçmeli olarak kataloğa koymuştur.

- 1) Proje kapsamında online "Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı" dersi üniversiteler tarafından Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü düzeylerde seçmeli ders olarak konulacaktır.
- 2) Bu konuda mevzuatlar üniversiteler tarafından düzenlenecektir. Tüm fakülte/yüksekokul öğrencileri tarafından seçmeli olarak alınabilecektir.

2.3. Programın geliştirilmesi

Proje ekipleri tarafından düzenlenecek olan toplantılarla programa son şekli verilecektir.

- Türk Dünyasının algısıyla ilgili pozitif içerik üretilerek arama motorlarına wiki'lere, reddit gibi platformlara olumlu içerikler sağlayacak bir vizyon sunulacaktır. Öğrencilerin de bu içeriklerin hazırlanması teşvik edilecektir.

Programda yer alması planlanan örnek başlıklar aşağıdaki gibidir: (Ek1)

Hafta	Dersin Konusu
1. Hafta	Dijital Vatandaşlık
2. Hafta	Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı
3. Hafta	Türk Dünyasının Tarihi Coğrafyası
4. Hafta	Türk Dünyasının Çağdaş Coğrafyası
5. Hafta	Türk Dünyası Tarihi-1
6. Hafta	Türk Dünyası Tarihi-2
7. Hafta	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-1
8. Hafta	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-2
9. Hafta	Türk Dünyası Kültürü (Dijital kültür) ve Sanatı-1
10. Hafta	Türk Dünyası Kültürü ve Sanatı-2
11. Hafta	Türk Dünyasında Spor
12. Hafta	Türk Dünyasında Bilim
13. Hafta	Türk Dünyasında Eğitim
14. Hafta	21. Yüzyıl Bağlamında Türk Dünyası
15. Hafta	Türk Dünyasında Güncel Gelişmeler
16. Hafta	Türk Dünyasının Geleceğinin Tasavvuru

bu program paydaşlarla yapılan görüşmelerde güncellenecektir.

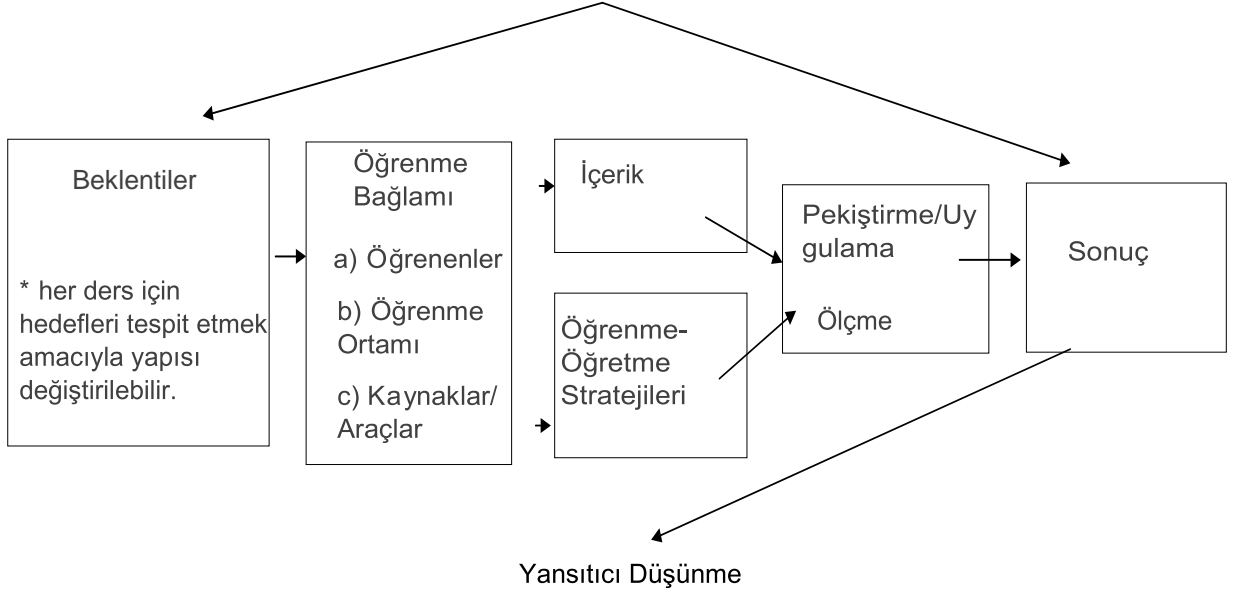
Ekstra program: Proje kapsamında ekstra programlar da geliştirilecektir. Haftalık resmi programın dışında duruma göre ekstra programlar uygulanacaktır. Örneğin; Türk müziği, geleneksel sporlar, kukla, mitoloji, masal, el sanatları; geleneksel zekâ ve strateji oyunu, Minyatür Sanatı..

Öğretim süreçlerinin planlanması (süre, yöntemler, fiziksel, öğretim elemanı)
Eğitimde anahtar kavramlar “öğretme” kavramından uzaklaşıp “öğrenme” kavramına doğru geçiş yapmaktadır. Dolayısıyla bireylerin “nasıl?” öğrendikleri sorusu öğretim sürecin çok iyi tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir. Bu program kapsamında eğitim veren öğretim elemanlarının eğitim-

öğretim süreçlerini daha etkili yürütebilmeleri için her ders için aşağıda yer alan ders planını hazırlaması istenmektedir. Projede geriye dönük tasarım kullanılacaktır.

Öğrenenin gerçekleştiğine dair kanıt olarak neyi kabul edeceğim?

- Öğrencilerin öğrenmeleri üzerine yansıtıcı düşünme
- Öğretmenin etkililiği üzerine yansıtıcı düşünme

Geriyeye Dönük Tasarım İçin Beş Anahtar Soru

1. Ne öğreteceğim?
2. Öğrenmeyi nasıl ölçmeyi planlıyorum?
3. Öğretim sürecini nasıl tasarlayabilirim?
4. Öğrenmeyi nasıl ölçüp değerlendireceğim?

1- Ders Planı ile ilgili Bilgiler	
Ders:	Dersi veren:
Sınıf düzeyi:	Tarih:
Konu:	Süre:
2- Beklentiler	
<p>a) Öğretim programının kazanımları seçilip listelenecektir.</p> <p>b) Kazanımlar gerektiğinde revize edilebilir.</p> <p>c) Kazanımlar, gözlemlenebilir ve ölçülebilir fiillere sahip olmalıdır.</p> <p>d) Gerçekçi sayıda beklentiye sahip olmak önemlidir (genellikle 1-3 arası).</p> <p>e) Beklentilerin, ölçme ve değerlendirme ile uyumlu olması önemlidir.</p>	
3- İçerik	
Öğrencilerinizin neleri bilmesini veya neleri yapabilmesini istersiniz?	
Dersin içeriğini detaylıca tanımlayabilmeleri önemlidir.	
Gerçekleri, verileri, bilgileri, formülleri, kavramları, becerileri, bilgileri ve tutumları kazanmaları önemlidir.	
İçeriğin mantıklı ve sıralı bir şekilde tasarlanması önemlidir.	
O günkü derste ne öğretileceğini bilmeleri önemlidir.	
4- Ölçme (veri toplama) ve Değerlendirme (veriyi yorumlama)	
[Kayıt cihazları (mümkünse): Anekdot kayıtları, kontrol listesi, dereceleme anahtarı, rubrik]	
Öğrencilerin amaçladığı şeyi öğrendiğini nasıl bileceğim?	
Öğrenmeyi değerlendirmek için kullanılan stratejiyi tanımlayınız.	
Mümkünse bir kayıt cihazı kullanınız (örneğin, anekdot, değerlendirme listesi, derecelendirme ölçeği, kontrol listesi, başarı kriterleri)	
Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesinden uygun bir şekilde yararlanınız.	
Ölçülmek istenen öğrenme becerilerini tanımlayınız ve kullanacağınız uygun kayıt cihazını belirtiniz.	

Ölçme-değerlendirme süreçlerinin planlanması:

- ✚ Dersler kapsamında dersi alan öğrencilerinin bilişsel ve duyuşsal farkındalıkları öntest-sontest uygulaması ile belirlenecektir. Bu şekilde öğrenim süreci başında ve sonunda öğrencilerde meydana gelen değişimler ve dersin etkililiği belirlenmiş olacaktır.
 - Bilişsel test:
 - Duyuşsal tutum:
- ✚ Öğrencilerin değerlendirmelerinde dönem sonunda tek başlarına ya da ekip olarak Türk Dünyasına ilişkin bir proje, rapor sunmaları istenecektir. Buna ilişkin süreçler koordinatör üniversiteye proje ekibi tarafından hazırlanarak sunulacaktır.

Program değerlendirme süreçlerinin planlanması

Bilim kampları programlarının hazırlanması

- ✚ Her dönem sonunda dersi alıp başarılı olan öğrenciler içerisinden seçilecek 10-15 kişilik grup dönem sonunda dersin sürdürüldüğü üniversitede mümkünse yüz yüze Farabi vb. isimlerle adlandırılacak bilim kampına alınacaklardır.
- ✚ Bu kamplarda özellikle dijital diplomat yetiştirmeye yönelik, 21. yüzyıl becerileri, liderlik, girişimcilik gibi özel eğitimler ile alacaklardır.
- ✚ Bu kamplara gençlerin belirlenmesinde sadece ders başarıları değil önermiş oldukları projelerde dikkate alınacaktır.

- ✚ Bu kamplardaki eğitimler alanında uzman ve tanınmış kişiler tarafından gerçekleştirilecektir.

2.4. Uygulama öncesi hazırlık faaliyetleri

3 yıllık uygulama planı oluşturulması:

- ✚ Bu dersin yürütülmesi her dönem bir üniversite tarafından üstlenecektir. Örneğin ilk dönem Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi tarafından bu ders sürdürülecektir.

Öğrenme Yönetim sistemi oluşturulması:

- ✚ Online faaliyetlerde dersle ilgili sunum, içerik vb konulması için öğrenme yönetim sistemi oluşturulacaktır. Bu şekilde her dönem içerikler eklenerek zengin bir veri tabanı da oluşacaktır. Örneğin dildeki ayrıntılar benzerlikler temasını bir dönem Kazakistan'dan bir öğretim üyesi, diğer Dönem Özbekistan'dan bir öğretim üyesi işledi. Bu şekilde belirli bir süre sonra aynı konuya ilişkin çok farklı bakış açıları sunan içerikler oluşabilecektir.
- ✚ Uzun vade de her üniversite kendi üniversitesi içerisinde bu dersin sürdürülmesini sağlayabilecektir.
- ✚ Dersle ilgili kayıtlar, öğrenme yönetim sistemi, sosyal medya hesapları üzerinden açık erişim olacaktır. Bu şekilde öğrenciler dışındaki kitlelere de ulaşılacaktır.

Uygulama Yönergesinin Hazırlanması:

- ✚ Uygulama yönergesi üniversiteler tarafından görevlendirilen koordinatörler tarafından hazırlanacaktır.
- ✚ Uygulama yönergesi hem uygulayıcılar hem de öğrenciler için hazırlanacaktır.
- ✚ Öğrenci danışmanları koordinatörler tarafından ders hakkında bilgilendirilecektir.

Öğretim elemanlarının görevlendirilmesi:

- ✚ Bu ders içerik gereği her temanın farklı bir alan uzmanı tarafından verilmesi daha uygun olacaktır.
- ✚ Öğretim üyelerinin görevlendirilmesi üniversiteler tarafından gerçekleştirilecektir. Verimliliği düşük olan öğretim elemanları tekrar görevlendirilmeyeceklerdir.
- ✚ Dersler sadece öğretim elemanları değil, bazı durumlarda temalarla ilgili politikacı, kanaat önderleri gibi misafirlerin de katılımı sağlanabilecektir.

Eğitici eğitimi:

- ✚ Bu anlamda dersin uygulanması ile ilgili eğitici eğitimi düzenlenecektir.

Koordinasyon toplantıları:

- ✚ Öğretim elemanları arasında koordinasyonun sağlanması için her dönem başında ortak koordinasyon toplantısı yapılacaktır. Süreçteki koordinasyonun etkililiği için dönemsel koordinatörler belirlenecektir.

2.5. Programın uygulanması

 Üniversitelerde duyuruların yapılması: Afiş, e-posta, web sitesi ve sosyal medya aracılığıyla yapılacaktır.

Öğrencilerin ders kayıtlarının yapılması

- ✚ Seçmeli dersi çok sayıda öğrencinin tercih etmesi durumunda şubeler açılacaktır.

Programın uygulanması

Ölçme-değerlendirme

- ✚ Öğrencilerin ders ile ilgili aldıkları notlar koordinatör üniversite tarafından öğrencinin üniversitesine resmi olarak iletilecektir. Üniversiteler öğrencinin bu notunu transkripte ekleyeceklerdir.
- ✚ Guskey (2000) tarafından geliştirilen Guskey Değerlendirme Ölçeği esas alınarak TDDV dersi için uyarlanan Türk Dünyası Dijital Vatandaşlık Değerlendirme Anketi (TDDVDA) ile yapılacaktır. Bu Anket ile TDDV dersi alanlardan;
 - TDDV dersine karşı memnun olup olmadıkları,
 - TDDV dersi sonunda öğrendikleri,
 - Organizasyon ve yönetim desteği,
 - TDDV dersinde kazanımları kullanılabilirliği,
 - TDDV dersi tema / içerik / kazanımları

hakkında görüşlerini ortaya koymaya yarayacaktır. TDDVDA'da şu boyutlar bulunmaktadır:

Boyut	Boyut İçeriği	Veri toplama
A	Kişisel Bilgiler	Soru-cevap
B	TDDV Dersi değerlendirme	Likert beşli
C	Yönetimsel destek	Likert beşli
D	Katılımcıların yeni bilgi ve becerileri kullanımı	Likert beşli
E	TDDV bütünsel değerlendirme	Likert dördü
F	Kendini değerlendirme	(ön test- son test) Likert dördü
G	TDDV hakkında görüşler	Açık uçlu sorular

2.6.Programın değerlendirilmesi

Program değerlendirmesi Eisner'ın "Uzmanlık ve Eleştiri Modeline" göre yapılacaktır. Bu modelin seçilmesindeki temel amaç; TDDV programında nicel bir değerlendirmeden ziyade programın bir bütün olarak ele alınıp nitel değerlendirme yapmaktır. Bu değerlendirme dört boyutta gerçekleştirilecektir:

Değerlendirme boyutları	İçerik / Çıktı
Betimleme	Programı betimleyen bir rapor hazırlama
Yorumlama	Program gerekçeleri ve bulguların yorumlanması
Değerlendirme	Programın eğitim - öğretim açısından kazanımlarına vurgu
Temalaştırma	Program uygulama sonrası oluşan tema / temaların ortaya konulması

2.7.Bilim Kampları

Türk Dünyası Dijital Vatandaşlık dersini alan öğrenciler arasından başarılı bulunan öğrenciler "Farabi" gibi isimlerle adlandırılacak kamplara alınacaktır. Bu kamplarda beceri kazanımına yönelik eğitim programları hazırlanacaktır. Bilim

2.8. Çıktıların hazırlanması ve Raporlaştırma

Proje sonucunda rapor aşağıdaki başlıklardan oluşacaktır.

- Kapak
- Önsöz
- Sunuş
- Özet
- Tablolar listesi
- Şekiller Listesi
- Grafikler Listesi
- Kısaltmalar
- Tanımlar
- Genel Bilgiler
- Gerekçe
- Raporun Amacı
- Yöntem ve Uygulama
- Çalışma Grupları
- Teşekkür
- Genişletilmiş özet
- Bölüm 1 Kuramsal Çerçeve
- Bölüm 2-3-4
- Bölüm 4 Sonuç ve Öneriler
- Kaynaklar
- Ekler

2.9.Yaygınlaştırma

Bu aşamada çalışma sonuçlarının yaygınlaştırılması gerçekleştirilecektir. Sonuçların yaygınlaştırılmasında aşağıdaki etkinliklerin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

ETKİNLİK TÜRÜ	PAYDAŞ/OLASI KULLANICILAR	ETKİNLİĞİN ZAMANI VE SÜRESİ
LANSMAN	Çalışmada elde edilen sonuçlar her aşama sonrası lansman yapılarak ilgili paydaşlarla paylaşılacaktır.	Her aşama sonrası
SOSYAL MEDYA	Çalışma sürecinde elde edilen önemli sonuçlar ve süreç hakkında bilgilendirmeler sosyal medya hesapları üzerinden paylaşılacaktır.	Süreç boyunca
E BÜLTEN	Çalışma ile ilgili önemli bilgiler ve sonuçlar etkileşimli bülten ile ilgililerle paylaşılacaktır.	Her aşama sonrası
BASIN BÜLTENİ	Çalışma süresinde her aşama sonrası basınla bir araya gelinerek bilgilendirmeler gerçekleştirilecektir.	Süreç boyunca
PAYDAŞLARLA TOPLANTI	Paydaşlarla her aşama öncesi ve sonrası bir araya gelinerek planlamalar yapılacaktır.	Süreç boyunca
İçerik üretilmesi ve paylaşımı	Türk Dünyasının algısıyla ilgili pozitif içerik üretilerek arama motorlarına wiki'lere, reddit gibi platformlara olumlu içerikler sağlayacak bir vizyon sunulacaktır. Öğrencilerin de bu içeriklerin hazırlanması teşvik edilecektir.	Süreç boyunca
Dijital Kimlik	Web üzerinden oluşturulabilecek ve koordinatör tarafından onaylanacak bir kimlik verilmesi.	Süreç boyunca
Proje Fuarı	Öğrenci projeleri fuarda paylaşılacaktır.	Süreç boyunca
"Türk Dünyası Kültür Paylaşımları"	Dijital dünyada "Türk Dünyası Paylaşımları" isimli etkinlikler düzenlenecektir.	

3. RİSKLER VE B PLANI

RİSKLER	B PLANI
Eğitcinin Türkçe'yi yeterli düzeyde konuşamaması	Türkçe'yi iyi düzeyde kullanabilen eğiticilerin seçilmesi
Dersi seçecek öğrencilerin Türkçe'yi yeterli düzeyde anlayamaması	Danışmanlar tarafından bilgilendirilmeleri ve Türkçe'yi iyi bilen öğrencilere dersin seçtirilmesi
üniversitelerde ve hükümetlerde yönetsel değişiklikler (politika değişiklikleri)	Bu konuda protokol hazırlanmış ve taraflarca imzalanmıştır.
Türk dünyası karşıtlarınının bu işi engelleme çabaları ve faaliyetleri	Proje faaliyetleri ve içeriklerinde politik vb hassasiyetlerden uzak olmaya dikkat edilmiştir. Bu projenin kültürlerarası etkileşim bağlamında bilimsel bir perspektife sahip olmasına odaklanılmıştır.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Proje dönemsel maliyetlerinin o dönem koordinatör üniversite tarafından karşılanması planlanmaktadır. Örneğin öğretim elemanlarının görevlendirilme, bilim kamplarının maliyeti

Projenin YTB ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlardan destek alması için çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Sponsor bulunması da planlanmıştır.

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 474-489.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences*. Boston: Allynand Bacon.
- Bozdoğan, A. (2008). *Romanda Türkiye dışındaki Türk dünyası*. Ankara: Akçağ.
- Buran, A. (2007). *Kurşunlanan Türkoloji*. Elazığ: Manas.
- Calhoun, E. F. (2002). Action researchfor school improvement. *Educational Leadership*, 59(6), 18-24.
- Çubukçu, A. & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 148-174.
- Ersoy, A. F. (2013). Vatandaşlık: Yeni yaklaşımlarla vatandaşlık ve eğitimi. İ. Acun, B. Tarman & E. Dinç (Ed.). *İnsan hakları demokrasi ve vatandaşlık eğitimi* içinde (69-90). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- eTwinning. (2016). Dijital vatandaşlık. eTwinning yoluyla aktif vatandaşlığın geliştirilmesi. Erişim adresi: https://www.etwinning.net/eunfiles/book2016/TR_eTwinningBook.pdf

- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. Corwinpress.
- Kitapçı, Z. (2001). *Yeni İslam tarihi ve Türkler*. Konya: Dizgi Ofset.
- Kafesoğlu, İ. (1999). *Türk milli kültürü*. İstanbul: Ötüken.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1-2), 35-43.
- Uçar, F. (2007). *Dış Türkler*. Ankara: Fark Yayınları.
- Sönmez, Ö. F. (2019). *Yüksek lisans öğrencilerinin dijital vatandaşlık farkındalıklarının incelenmesi*. 5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu'nda sunuldu, Antalya.
- Sönmez, Ö. F. & Ünver, T. (2020). Dijital vatandaşlık ve sosyal bilgiler eğitimi. R. Turan & H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-IV* içinde. Ankara: Pegem Akademi
- Şahin, M. (1999). *Türk Tarihi ve Kültürü*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

KIRGIZİSTAN TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
DERS İZLENESİwww.manas.edu.kg

Ders Kodu	Ders Adı	Ders Adı (Türkçe)	Yarıyıl	Haftalık Saat	Kredisi	AKTS
		TÜRK DÜNYASI DİJİTAL VATANDAŞLIĞI	8	3 + 0	3	6
Seviyesi	Önlisans-Lisans					
Ders Türü	Zorunlu					
Ders Veren						
Ders Dili	Türkçe					
Derslik						
Dersin Amacı	Bu dersin amacı; farklı coğrafyalarda yaşayan Türk gençlerinin, farklılıklar yerine aynılıklar ve benzerlikler bağlamında ortak paydada hareket edebilme kapasitesinin gelişimine katkı sağlamak için dijital vatandaşlık bilincinin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda, Türk Dünyasının ortak tarihi, coğrafyası, dil ve edebiyatı, kültür, sanat, bilim vb alanlarda aynılıklara vurgu yapılacaktır.					
Dersin Kaynakları						
Kaynak						Kaynak Türü
1	Kitapçı, Z. (2001). Yeni İslam Tarihi ve Türkler. Konya: Dizgi Ofset.					Kitap
2	Kafesoğlu, İ. (1999). Türk Milli Kültürü. İstanbul: Ötüken.					Kitap
3	Kuş, Z., Güneş, E., Başarmak, U. & Yakar, H. (2017). Gençlere yönelik dijital vatandaşlık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Journal of Computer and Education Research. 5(10), 298-316.					Kitap
4	Sönmez, Ö.F. ve Ünver, T.(2020). Dijital vatandaşlık ve sosyal bilgiler eğitimi. R. TURAN ve H. AKDAĞ (Ed.) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-IV içinde. Ankara: Pegem Akademi					Kitap
5	Şahin, M. (1999). Türk Tarihi ve Kültürü. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.					Kitap
6	Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. Türk Kütüphaneciliği,					Makale

	23(4), 742-768.	
7	ALIMBEKOV Akmataliyev, "Türk tildyy elderdin Ortok pedagogikalyk murastaryn izildee problemalary // OshMUNun zharchysy", Psychology-pedagogy ilimder seriyasy, I/2, 2002, s.134-139.	Makale
8	ALIMBEKOV Akmataliyev, "Manas" dastanynda tyrk sozynyň maanisi // Tyrk tsivilizatsiyasynyň dyynelyk tsivilizatsiyalar ichindegi horde, Bishkek 2004, s.497 – 501	Makale
9	GADİMOV Cavanşir, "Türk Yazılı Basınında Türk Dünyası", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul 2008, (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). GUMILYOV Lev Nikolayeviç, Ancient Turks, Moscow 1967, s. 114; 612	Tez
10	KLYASHTORNY S.G., History of Central Asia and the Monuments of Runic Letters, St. Petersburg 2003, s. 490, 560.	Kitap
11	KONONOV Andrey Nikolayeviç, "Mahmud Kashgar and his Divan lugat al-Turk" Soviet Turkology, I, 1972, s.16-77.	Makale
12	METE Mustafa, "Türk Dünyası Ortak Pazarı", 4. Uluslararası Türk Şöleni Sempozyumu. 17-18-19 Mayıs 2016. Erzurum. Orkhon-Yenisey tekstleri (1982), Frunze, "Ilim" 239.b	Makale
13	VOLKOV Gennady Nikandrovich, Ethnopedagogics: Proc. For Students, Environments, and Higher Ped. Proc. Institutions, Publishing Center Academy, 1999, s.168	Kitap
14	Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. Türk Kütüphaneciliği, 23(4), 742-768.	Makale
15	KARATAYEV, Olcobay, " Kırgızdadin Tegi, Kelip çığışı jana Etnostuk-Madaniy alakaları". Bışkek	Kitap
16	KARATAYEV, Olcobay, "Kırgızdadin Etnomadaniy Baylanıştarının Tarihınan". Bışkek 2003.	Kitap
17	KARATAYEV, Olcobay, "Kırgız-Oguz Tarihy-Etnikalık Baylanıştarı", Sosyal Bilimler Dergisi, 1, Bışkek 2001, 175-185.	Makale
18	ROY, Oliver, Yeni Orta Asya; ya da Ulusların İmal Edilişi, Çev: Mehmet Morali, İstanbul, Metis Yayınları, 2000.	Kitap
19	V.V. Barthold. İzbranniye trudi po istorii kırgızov i Kırgızstana, Bışkek, 1996, s. 234.	Kitap
20	JOLDOSHOV, Altynbek, Kabilecilik, Bölgecilik ve Etnisite: Kırgız Kimliği Üzerine Çalışmalar, Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 15, 2013.	Makale
21	Çevik ve C. Osmonaliev, Bışkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 2002.	Kitap
22	MAMİTOVA, Elvira, "Politiceskaya Borba v Kırgızstane v 1916–1999 Godah," (1916-1999 Yılları Arasında Kırgızistan'daki Siyasi Mücadele), Politiceskaya istoriya Kırgızstana, Bışkek, KGNU, 2001.	Makale
23	KOİCHUYEV, Turar, Sovyet Sonrası Yeniden Yapılanma: Teori, İdeoloji ve Realiteler, Çev. S.	Kitap

Dersin Öğrenme Çıktıları

- 1- Türk Dünyası'nın ortak tarihî ve kültürel değerlerini bilir.
- 2-İslam öncesi Türk Edebiyatı konusunu bilir.
- 3- Türk Dünyası için önemli görülen mitolojik unsurları yorumlar.
- 4- Ortak Türk Halk Edebiyatı konusunda örnekler sunar.
- 5- Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı konusunda yorumlar yapar.
- 6- Türkçenin tarihî devirlerini bilir.
- 7- Oğuz, Kıpçak ve Karluk gurubu Türk lehçelerinin fonetik ve morfolojik açıdan benzerlik ve farklılıklarını ayırt edebilir.
- 8- Türk dilinin önemli - ortak- yazılı belgelerini bilir.
- 9- Türk Dünyası Edebiyatı'nın ortak değerlerini (yazar ve eser) bilir.
- 10- Türk Dünyası ortak eserlerinden hareketle ait olduğu millete ilişkin özellikleri bilir.
- 11- Türk tarihinin zenginliği ve çeşitliliği konusunda örnekler sunar.
- 12- Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarıyla ilgili bilgi sahibidir.
- 13- Türk Dünyası'nın coğrafi özelliklerine vakıftır.

- 14- Türk Dünyası'ndaki felsefe, eğitim ve bilim konularındaki şahsiyetleri ve düşünürleri tanıır.
15- Türk Dünyası'nda din tarihini bilir.
16- Türk dünyasının eğitim sistemlerini tanıır.
17- Türk kimliğinin oluşumunda eğitimin önemini fark eder.
18- Türk medeniyetinin dünya medeniyetine katkılarını bilir.
19- Türk dünyasının içinde bulunduğu zamanın ilerisinde, henüz yaşanmamış fakat ileride gerçekleşmesi beklenen olayları öngörür.
20- Türk Dünyası ile dijital vatandaşlık kavramı arasında ilişki kurar.
21- Türk Dünyasında dijital vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları arasında ilişkiyi örneklerle açıklar.
22- Türk Dünyası ile dijital kültür kavramı arasında ilişki kurar ve dijital vatandaşlık arasında ilişkiyi örneklerle açıklar.

Haftalık Ders İçeriği

Hafta	Dersin Konusu
1. Hafta	Dijital Vatandaşlık
2. Hafta	Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı
3. Hafta	Türk Dünyasının Tarihi Coğrafyası
4. Hafta	Türk Dünyasının Çağdaş Coğrafyası
5. Hafta	Türk Dünyası Tarihi-1
6. Hafta	Türk Dünyası Tarihi-2
7. Hafta	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-1
8. Hafta	Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-2
9. Hafta	Türk Dünyası Kültürü (Dijital kültür) ve Sanatı-1
10. Hafta	Türk Dünyası Kültürü ve Sanatı-2
11. Hafta	Türk Dünyasında Spor
12. Hafta	Türk Dünyasında Bilim
13. Hafta	Türk Dünyasında Eğitim
14. Hafta	21. Yüzyıl Bağlamında Türk Dünyası
15. Hafta	Türk Dünyasında Güncel Gelişmeler
16. Hafta	Türk Dünyasının Geleceğinin Tasavvuru

Ölçme Değerlendirme Biçimi

Değerlendirme Aracı	Adet	Katkı (%)	Katkı Yüzdesi
Vize	1	20	20
Final	1	40	40
Proje	1	40	40

HAFTALIK ÜNİTE DETAYLARI

Dijital Vatandaşlık

Bu tema altında, dijital Vatandaşlık nedir? Dijital Vatandaşlık kapsamı ve sorumlulukları nedir? Dijital vatandaşlığın boyutları nedir? konuları işlenecektir. Dijital Vatandaşlığın nasıl ki alt boyutları olan dijital erişim, dijital ticaret, dijital iletişim, dijital okur-yazarlık, dijital etik, dijital hukuk, dijital güvenlik, dijital sağlık ve dijital haklar-sorumluluklarda bu tema altında ele alınacaktır.

Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı

Türk Dünyası Dijital vatandaşlığı nedir? Önemi – Gerekliliği, kapsamı sınırlılıkları ile diğer vatandaşlık türlerinden farkları bu tema altında ele alınacaktır.

Türk Dünyasının Tarihi Coğrafyası

Bu tema altında; Türklerin tarih sahnesine çıktığı coğrafyanın doğal coğrafya (yeryüzü, şekilleri, iklim, bitki örtüsü, sular vb.) özellikleri ve kültürel kimliğe yansımaları, sosyal ve ekonomik hayatın coğrafya ile ilişkisi, Asya'nın ortasından Avrupa'nın ortasına kadar göçlerle genişleyen coğrafyada değişen doğal ortam özellikleri, bu süreçte temas edilen diğer milletler ile etkileşim, Yeni coğrafyalarda sosyo-kültürel ve ekonomik hayatın gelişimi ve değişimi, başlangıçtan bu güne tarihi süreçte ulaşılan uç coğrafyalar işlenecektir.

Türk Dünyasının Çağdaş Coğrafyası

Bu tema altında; Günümüzdeki Türk dünyasının konumu ve sınırları, doğal coğrafya (yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü, hidroğrafya, vb.) özellikleri, beşeri coğrafya (Nüfus ve yerleşmeler) özellikleri, ekonomik coğrafya (Tarım, Sanayi, Ticaret, Turizm, Ulaşım, vb.) özellikleri, Bağımsız devlet, diğer devletler içerisinde yer alan özerk devletler ve bağımsız ya da özerk olmayan Türk grupları, Türk devletleri arasında yapılan siyasi, ekonomik ve kültürel anlaşmalar ve ilişkiler işlenecektir.

Türk Dünyası Tarihi-1

Bu tema altında aşağıdaki başlıklara yer verilecektir.

Mitolojik dönem (Türk destanları ortak mitolojik öğeler)

Erken Türk tarihine ilişkin arkeolojik veriler (Türlere ait ilk kültür ve medeniyet merkezleri)

İlk Türk devletleri (Hunlar)

1-5. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Hunlar, Batıya ve Güneye göçen Türk toplulukları)

6-7. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Başta Göktürkler, Avarlar, Sabarlar vd)

8-9. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Uygurlar, Hazarlar, Kırgızlar, Karluklar, Oğuzlar vd.)

Türk Dünyası Tarihi-2

Bu tema altında aşağıdaki başlıklara yer verilecektir

10-11. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Kıpçaklar, Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Harezmsahlr vd)

12-13. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Atabeglikler, Türkiye Selçukluları, Beylikler, Eyyubiler, Cengiz ve oğullarının kurdukları devletler, Orta Asya, Afganistan, Hindistan vb Türkler)

14-15. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Osmanlılar, Memlukler, Akkoyunlular, Karakoyunlular, Timurlular, Nogay, Kırım, Kazan, Astrahan hanlıkları vd)

16-17. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Osmanlılar, Safeviler, Babürlüler, Kutbşahlr, Yarkent, Hive, Buhara hanlıkları vd)

18-19. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (Osmanlılar, Avşarlar, Hokant hanlığı, Kaçarlar, Orta Asya'da Rus, İngiliz Çin rekabeti)

20-21. yüzyıllarda Türk dünyası ve tarihi (I. Dünya Savaşı ve Türk Dünyasına etkisi, Türkiye Cumhuriyeti, Rusya ve Türk dünyası, Çin ve Türk dünyası, II. Dünya Savaşı ve Türk Dünyası, 1990 ve sonrasında Türk Dünyası)

Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-1

Bu tema altında, Türk Dünyasının ortak dil ve edebiyatının temellerini teşkil eden şu başlıklara yer verilecektir: Türk Dünyasının en eski yazılı belgeleri (Orhun Yazıtları, Yenisey Yazıtları...). Orhun ve Uygur Türkçesi dönemine ait eserler ve bu eserlerin dil özellikleri. Karahanlı Türkçesi dönemine ait eserler (Kutadgu Bilig, Dîvân-ı Lûgatit-Türk, Divan-ı Hikmet, Atabetül Hakâyık) ve bu eserlerin dil özellikleri. Çağatay Türkçesi dönemine ait yazarlar, şairler ve eserler ile Çağatay Türkçesi döneminin dil özellikleri. Harezmi-Kıpçak Türkçesi dönemine ait yazarlar, şairler ve eserler ile Harezmi-Kıpçak Türkçesi döneminin dil özellikleri. Oğuz Türkçesinin 13. yüzyıldan itibaren Türkistan coğrafyasındaki ve Anadolu'daki tarihi gelişimi. 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Türkistan coğrafyasında ve Anadolu'da Oğuz Türkçesiyle yazılmış eserler ve bu eserlerin dil özellikleri.

Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı-2

Bu tema altında; farklı coğrafyalarda gelişimini sürdürse de geçmişte ortak bir kökten gelişmiş olan Türk Dünyasının ortak dil ve edebiyatının devamlılığını sağlayacak ve koruyacak olan, Türk Dünyasında öne çıkmış belli başlı yazarlar ve eserler üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda şu başlıklara yer verilecektir: Çağdaş Türk lehçe ve şivelerinin 19. yüzyıldaki genel görünümü ve bu yüzyıldan itibaren tarihi gelişimi. Oğuz Grubu/Güney Batı Grubu Türk lehçe ve şiveleri (Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagavuz Türkçesi) ile bunların eserleri ve dil özellikleri. Kıpçak Grubu/Kuzey Batı Grubu Türk lehçe ve şiveleri (Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Tatar Türkçesi, Başkurt Türkçesi) ile bunların eserleri ve dil özellikleri. Özbek-Uygur Grubu/Güney Doğu Grubu Türk lehçe ve şiveleri (Özbek Türkçesi, Uygur Türkçesi) ile bunların eserleri ve dil özellikleri. Kuzey Doğu Grubu/Saha (Yakut), Tuva, Hakas, Altay Grubu Türk lehçe ve şiveleri ile bunların eserleri ve dil özellikleri.

Türk Dünyası Kültürü ve Sanatı-1 ve 2

Bu tema kapsamında Türk Dünyası'nın tarihî, coğrafi ve sosyal yönleri genel hatlarıyla ifade edildikten sonra bu büyük ailenin geçmişten günümüze kültür ve sanata verdikleri önem örnekleriyle ortaya konacaktır. Edebiyattan resme; müzikten mimariye; dokumacılıktan heykelticiliğe; danstan sinemaya kadar çok geniş yelpazede Türk topluluklarının tarih boyunca aynı kökten ilham alarak ürettikleri ve Dünya kültür-sanat mirasına kazandırdıkları özgün eserler ile birlikte bu eserlerin mimarları tanıtılacaktır. Ayrıca Türk Dünyası'nda dijital kültür başlığı da ele alınacaktır. Böylece Türk dünyası gençliğinin hem kendi ortak köklerinden hem de çağdaş isimlerden ilham almalarına, özgün kültür-sanat ürünleri tasarlama ve geliştirme konusunda teşvik edilip harekete geçmelerine ön ayak olunacağı düşünülmektedir

Türk Dünyasında Spor

Toplumun gelişmesi için belirli tarihsel koşulların bir ürünü olarak fiziksel kültür ve spor, insanın ruhsal faaliyetinin tarihsel olarak ortaya çıkan sonuçlarının toplamını oluşturur. Oyun ve sporlar, Türk bozkır yaşam tarzına uygun, bu yaşamı besleyen coğrafi ortamdan da beslenen, milli irade ve niteliklerine göre ortaya çıkmış, dini, milli ve iktisadi merasimlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Kültürümüzün en göze çarpan yönelimlerini özetlemeye çalışsak, bugün bunun için spordan daha verimli bir alan bulamayız. Spor oyunları sadece ter atma fırsatı, doğal mücadelesi iç güdülerini açığa vurma veya semboller yoluyla ifade etmek için fırsat değil, aynı zamanda geniş ahlaki ve politik yankının sosyal değerleri etrafında organize olan dikkatli bir şekilde yapılandırılmış kamuya açık organizasyonlardır. Spor ve kültür alanı, belli bir grubun değerlerini, törenlerini, yaşam biçimlerini ve sporun yaşam tarzındaki yerini ifade eder. Sporun tüketilmesinde oyuncunun davranışları, mahalleden topluma her sosyal grubun kültürünün normlarına ve değerlerine bağlıdır. Kısacası oyun bir kültürün amblemidir, bu nedenle oyuna dayalı pratiklerin derin bilgisi, bir toplumu tanımak için önemli bir unsurdur. Özellikle kültür ürünü olarak bilinen geleneksel spor oyunlarının gelecek nesillere aktarılabilmesi için köklü kültür hatlarına ihtiyacı vardır. Bu hatları aktartan malzeme ve tarihi geçmiş, Türk halklarında fazlasıyla vardır. Dolayısıyla Türk tarihi ve kültürünün birçok derin manalarını taşıyan, binicilik, okculuk, güreş vb gibi geleneksel zeminden gelen sporları bir kabilecilik anlayışı içinde övünülen değerler manzumesi olarak değil, millet şuuruyla yaşanan değerler demeti halinde göstermek ve dahası görebilmek önem arz etmektedir

Türk Dünyasında Bilim

Bu temada Türk dünyasının bilime nasıl yön verdiği üzerinde durulacaktır. Doğa bilimleri, sosyal bilimler ve fen bilimleri alanında Türklerin bilime katkısı ele alınacaktır. Türk dünyasında çeşitli bilim insanlarının buluşları, yaptıkları yayınlar ve araştırmaları insanlık tarihine katkıları tartışılacaktır. 21. yüzyılda yaşayan Türk dünyasındaki bireylerde bilimsel düşüncenin yerleşmesi amacıyla onlara ilham verebilecek Türk dünyasındaki güncel bilimsel çalışmalara değinilecektir. Eğitim bilimlerinden sağlık alanına, biyomoleküler biyolojiden psikoloji alanına değin günümüzde bilime yön veren Türk dünyasındaki etkili isimler üzerinde durulacaktır.

Türk Dünyasında Eğitim

Türk dünyasında eğitim

Bu temada Türk dünyasında yer alan devletlerin eğitim sistemleri üzerinde durulacaktır. Bu eğitim sistemlerinin ortak yönleri ve farklılıkları ele alınacaktır. Türk dünyasındaki eğitim kurumlarının varlıkları ve işbirliği yapmalarının dijital vatandaşlık ve ortak bir gelecek tasavvuru açısından önemi tartışılacaktır.

Türk dünyasındaki devletlerin eğitim sistemlerinde çeşitli kademelerde verilen dersler, öğrenci başarılarına yönelik ölçme-değerlendirmeler, eğitim finansmanı, genel eğitim, mesleki eğitim gibi konular karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Türk dünyası içerisinde yer alan devletlerin sundukları eğitim imkânlarına değinilecektir.

21. Yüzyıl Bağlamında Türk Dünyası

Bu tema içerisinde, Türk Dünyasında 21. Yüzyılda meydana gelen eğitim alanındaki gelişmeler ile birlikte politik, jeopolitik, jeostratejik, enerji, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, sosyo-kültürel faaliyetler, ekonomik faktörler ve söylem analizleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.)

Türk Dünyasında Güncel Gelişmeler

Bu tema bağlamında, 21. Yüzyılda bilim, ekonomi, eğitim, spor sanat alanlarında yaşanan güncel gelişmeler işlenecektir. Yine bu gelişmelerde Türk dünyasının önem ve rolü de vurgulanacaktır.

Türk Dünyasının Geleceğinin Tasavvuru

Ders bağlamında öğrenenlerden aldıkları eğitim bağlamında Türk Dünyasının sorunlarını analiz etmeleri istenecektir. Yine bu analizlere bağlı olarak Türk dünyasının geleceğine yönelik fikirler alınacaktır.